N°. 245. 1852.

NEDERLANDSCHE STAATS-COURANT.

JE MAINTIENDRAI

De prijs dezer Courant met het Bijblad is f 30 in het jaar; die van de Courant alleen f 20 en die van het Bijblad alleen f 15.

De prijs der advertentien is 25 cents voor den regel bij iedere plaatsing buiten de zegelgelden en briefporten.

VRIJDAG 10 SEPTEMBER.

NEDERLANDEN.

Bij besluit van 9 September 1852, n°. 35, heeft Zijne Majesteit tot auditeur bij den schuttersraad der dienstdoende schutterij te 's Hertogenbosch benoemd mr. *F. H. L. Moleschott.*

Bij Zijner Majesteits besluit van den 5den September 1852, n°. 40, is benoemd tot kantonregter te Nieuwer Amstel, mr. *O. L. G. F. Aberson*, thans plaatsvervangend kantonregter aldaar.

Zijne Majesteit heeft bij besluit van den 8sten dezer, n°. 40, goedgevonden:

1°. de generaal-majoors *F. R. Falter*, kommandant van het personeel der artillerie,

H. G. Seelig, gouverneur der Koninklijke Academie voor de Zee- en Landmagt,

H. A. de Hart, kommandant der 4de brigade infanterie, belast met de waarneming van het provinciaal kommandement van Gelderland, Utrecht en Overijssel,

jhr. *J. T. Serraris*, kommandant der 1ste brigade infanterie belast met het opperbevelhebberschap van de vesting Maastricht en van de troepen in het Limburgsche,

en *C. A. H. Goetz*, kommandant der 3de brigade infanterie, belast met de waarneming van het provinciaal kommandement van Friesland, Groningen en Drenthe, op grond van langdurige dienst, krachtens art. 42 § 2a der wet van 28 Augustus 1851 (*Staatsblad* n°. 128), op pensioen te stellen en het bedrag daarvan ingevolge de artt. 13 en 14a, der wet van 28 Augustus 1851 (*Staatsblad* n°. 129) te bepalen voor ieder op twee duizend vier honderd gulden (f 2400);

en 2°. aan de hiervorengenoemde generaal-majoors *Falter*, *Seelig*, *de Hart* en jhr. *Serraris* den rang van luitenant-generaal toe te kennen, met bepaling, wat de twee eerstgemelden betreft, dat zij in de betrekking van lid van het comité van defensie worden gehandhaafd.

Zijne Majesteit heeft bij onderscheiden besluiten, gedagteekend den 8sten dezer, goedgevonden:

1°. den rang van luitenant-generaal te verleenen aan den generaal-majoor jhr. *J. T. van Spengler*, Hoogstdeszelfs adjudant in buitengewone dienst en laatstelijk Minister van Oorlog;

2°. met wijziging in zooverre van het bepaalde bij de besluiten van den 19den October 1843, n°. 55, en 27 December 1851, n°. 57, vast te stellen dat de bij den generalen staf en de bij den staf van het wapen der cavalerie uitgetrokken opperofficier zal zijn luitenant-generaal, of generaal-majoor, op een jaarlijksch tractement, in vredestijd, van f 5500, en in verband daarmede

3°. te benoemen:

bij den generalen staf, tot luitenant-generaal den generaal-majoor *C.* baron *Nepveu*, chef van dien staf, Hoogstdeszelfs adjudant in buitengewone dienst;

bij den staf van het wapen der cavalerie, tot luitenant-generaal den generaal-majoor *J. F.* graaf *Du Monceau*, kommandant der brigade cavalerie, Hoogstdeszelfs adjudant in buitengewone dienst;

bij den staf van het wapen der infanterie, tot generaal-majoor en kommandant der 1ste brigade infanterie, tevens belast met het opperbevelhebberschap der vesting Maastricht en der troepen in het Limburgsche en met de functien van provincialen kommandant aldaar, voor zooveel de werkzaamheden der nationale militie betreft, den kolonel *S. T. A. Hubar*, thans kommanderende het 3de regement infanterie;

tot generaal-majoor en kommandant van de 3de brigade infanterie, tevens belast met de functien van provincialen kommandant van Friesland, Groningen en Drenthe, den kolonel *H. F. K. Duijcker*, thans kommandant van het regement grenadiers en jagers, Hoogstdeszelfs adjudant in buitengewone dienst;

tot generaal-majoor en kommandant van de 4de brigade infanterie, tevens belast met de functien van provincialen kommandant van Gelderland, Utrecht en Overijssel, den kolonel *L. J. de Petit*, van den generalen staf;

bij den staf van het wapen der artillerie:

tot luitenant-generaal, inspecteur van het wapen, den generaal-majoor *M. H. Steenberghe*, thans directeur der 1ste artillerie-directie, belast met de functien van directeur van 's Rijks gieterij van metalen geschut;

tot generaal-majoor en directeur der 1ste artillerie-directie, belast met de functien van directeur van 's Rijks gieterij van metalen geschut, den kolonel *W. F. Heldewreich*, kommandant van het 2de regement vesting-artillerie;

tot generaal-majoor en gouverneur van de Koninklijke Academie voor de Zee- en Landmagt, den kolonel jhr. *J. K.* ridder *van Rappard*, kommandant van het regement veld-artillerie.

BUITENLANDSCHE BERIGTEN.

FRANKRIJK.

In den *Moniteur* van den 7den dezer leest men de volgende mededeeling: » Den 26sten Julij jl. heeft de minister van finantien aan de Bank van Frankrijk 25 millioen franken terugbetaald in mindering der leening van 50 millioen welke de bank in Maart 1848 aan de schatkist gedaan heeft. Eene tweede terugbetaling van hetzelfde bedrag heeft heden plaats gehad waarmede de schuldvordering ten laste der schatkist geheel is afgedaan."

Deze aankondiging geeft aan den *Constitutionnel* aanleiding tot de volgende opmerkingen: » In den laatsten tijd zijn verscheiden maatregelen door de regering genomen, die van den goeden staat onzer finantien getuigen. In Junij jl. is de interest der schatkistbons een half per cent en een paar dagen geleden wederom even veel verminderd: de regering heeft derhalve in drie maanden tijds een per cent op de rente van dit gedeelte der vlottende schuld uitgewonnen. Thans is de leening van 50 millioen waarmede de Bank van Frankrijk in Maart 1848 de door de revolutie en de revolutionairen van Februarij geledigde schatkist te hulp kwam, geheel terugbetaald. Men weet dat in het laatst der vorige maand Julij in mindering daarvan reeds 25 millioen betaald was. Doch zoo ruim vloeide het geld aan het ministerie van finantien toe, dat de bank niettegenstaande die terugbetaling op den 12den Augustus nog eene som van 133 millioen, 4 millioen meer dan de vorige maand, voor de regering in bewaring had. Toen was het reeds te verwachten dat de schatkist, zoo hare hulpbronnen in toenemende mate bleven vloeijen, eerlang de gansche schuldvordering der bank zoude afdoen. Doch het is nog spoediger geschied dan men konde hopen. Zij is thans aan de bank nog slechts 75 millioen schuldig, die eerst in den loop der eerstkomende vijftien jaren bij termijnen moeten afbetaald worden. De terugbetaling der door de bank op schatkistbons geleende 50 millioen is te meer opmerkelijk, dewijl de regering reeds in het laatste halfjaar eene som van omstreeks 75 millioen aan de houders van 5 percents staatsschuld die de conversie niet aangenomen hadden, betaald had. Zoo heeft dan de regering sedert zes maanden schuldvorderingen ten bedrage van 125 millioen afgedaan, en daartoe geen gebruik gemaakt van het staatscrediet maar integendeel den interest der schatkistbons met een per cent verminderd."

De prijs der Fransche fondsen is eergisteren, den 7den, aan de Parijsche beurs weder gerezen.

In berigten van de Londensche beurs van eergisteren leest men dat aldaar de verlaging van den interest der Fransche schatkistbons met genoegen vernomen is, ook als een nieuw blijk dat bij het Fransche gouvernement geen plannen of vooruitzigten van oorlog bestaan.

Onderscheiden voorname Parijsche bladen, daaronder het regeringsgezinde blad *le Pays* en de onafhankelijke *Siècle*, gewagen met betuiging van ingenomenheid en instemming, van de dezer dagen door den heer Elihu Burritt (zie ons nommer van den 8sten dezer) overgebragte vriendschapsadressen uit een vijftigtal Britsche aan Fransche steden.

— In den officielen *Moniteur* leest men de volgende aanschrijving van den bisschop van Chalons aan de geestelijken zijner kerkprovincie: » Mgr. de Prins-President zal eerlang de zuidelijke gewesten bezoeken, en het is behoorlijk dat hij er door ons met heilwenschen bejegend en als 't ware onder de vleugelen des gebeds geplaatst worde, opdat de groote reis die hij onderneemt, voorspoedig zij. Hetgeen hij reeds in het oosten des lands heeft aanschouwd, de treffende blijken van toegenegenheid die hij er ontvangen heeft, hebben hem kunnen doen zien, hoe Frankrijk jegens hem gestemd en gezind is, en hoe dankbaar wij zijn voor al hetgeen hij voor ons heeft gedaan; want hij heeft zich grootmoedig aan onze belangen toegewijd, hij heeft alles gewaagd, hij heeft dingen gedaan waaraan niemand vóór hem gedacht had. Hij zij deswege gezegend, die man Gods, die groote man, want God is het die hem heeft doen opstaan voor het heil des vaderlands, tot genezing van al de kwalen die het door zestig jaren van omwentelingen en van eindeloos schijnende wrede oorlogen bekomen had. Nogmaals, gezegend worde hij deswege! Wij zullen voor hem bidden: dit is de schatting die hij van ons vragen mag voor de uitstekende diensten die hij ons bewezen heeft en nog bewijzen wil; het is een pligt jegens hem in welks vervulling wij voor niemand zullen willen onderdoen."

— De ministeriele *Patrie* berigt het volgende:

» Het besluit tot aanwijzing der noodige gelden voor de nieuwe inrigting van het aan de Katholijke eeredienst teruggegeven Pantheon, is, naar men verzekert, door den President onderteekend. Daarbij wordt, naar men zegt, fr. 90,000 beschikbaar gesteld; de kerk zal derhalve op een zoo grootschen voet kunnen versierd en gestoffeerd worden als de groote ruimte en de schoonheid van het gebouw medebrengen."

— Een uitvoerige mededeeling van den *Moniteur* over de nieuwe vondelinggestichten in Algerie besluit aldus: » Deze gestichten kunnen nu reeds beschouwd worden als een krachtig middel tot bevordering der welvaart van Algerie en tevens tot genezing van eene der kwalen onzer maatschappij. Daartoe is het noodig ook de in de gasthuizen des

moederlands opgenomen kinderen te doen deelen in de zegeningen der tot goede zeden en tot beroepswerkzaamheden opleidende opvoeding der nieuwe weeshuizen. Het gouvernement is voorgegaan, en met de medewerking van de besturen der departementen en der gasthuizen mag men hopen, dat onder de regering van Lodewijk Napoleon de gevonden kinderen van Frankrijk aangenomen kinderen worden van Algerie, en aldaar door eene zedelijke opvoeding en door eigen arbeid tot het bezit van eigen gezin en have geraken, in plaats van in verlatenheid en gebrek een zwervend leven te leiden, zoo als in den tegenwoordigen staat van zaken voor hen meestal te wachten is."

DUITSCHLAND.

Volgens berigten uit Berlijn van den 6den dezer hebben onderscheiden gevolmagtigden ter tolconferentie die stad verlaten en zich naar den zetel hunner respective regeringen begeven, ten einde aldaar aan de verdere beraadslagingen over het op de jongste Pruissische verklaring te geven antwoord deel te nemen. Men meende te weten dat de ministers van de Staten der Darmstadter coalitie binnen weinige dagen te Homburg zouden bijeenkomen om deswege een bepaald besluit te nemen.

Een half officieel Beijersch dagblad deelt de oordeelvellingen van een aantal dagbladen over het bedoelde Pruissische staatsstuk mede en voegt daarbij eenige opmerkingen, zakelijk op het volgende nederkomende: » De hoop en verwachting dat de Pruissische regering, het voorbeeld der in Darmstadt verbonden regeringen volgende, zich tot wezenlijke concessien bereid verklaren zoude, wordt algemeen geacht niet vervuld te zijn. Gelijk men weet was een hoofdpunt waarop die regeringen onder alle omstandigheden moesten blijven aandringen, dit, dat een tol- en handelsverdrag met Oostenrijk te gelijker tijd met de verdragen tot vernieuwing der tolvereeniging zou worden gesloten. Pruissen echter verbindt zich in zijn jongste antwoord alleen tot het openen van onderhandelingen met Oostenrijk, zonder zekerheid te geven, of, wanneer en hoe een verdrag tot stand zal komen, en wil aan de Darmstadter bondgenooten reeds vooruit de handen voor twaalf jaren binden, terwijl het er op staat dat de onderhandelingen met Oostenrijk eerst na de vernieuwing der tolvereeniging zullen beginnen.

» Terwijl alzoo de Darmstadter bondgenooten met gebonden handen tegenover Pruissen zouden staan, moet men niet vergeten dat zij van den anderen kant, door aan Pruissens verlangen toe te geven, al de voordeelen zouden verliezen, die hun van wege Oostenrijk worden aangeboden. Het slotprotocol der Weener tolconferentie verklaart uitdrukkelijk dat de keizerlijke regering zich door de destijds door haar gedane verklaring, » » alleen zoo lang verbonden acht, als de verdragen over de vernieuwing der tolvereeniging niet gesloten zijn."" Bijaldien dus de Darmstadter bondgenooten thans medewerken om de tolvereeniging op nieuw te vestigen en te Berlijn een definitief tractaat tot dat einde sluiten, zonder vooraf aan de bij gemeld slotprotocol jegens Oostenrijk aangegane verpligting, om te bewerken dat het tol- en handelsverdrag met Oostenrijk gelijktijdig met dat over de vernieuwing der tolvereeniging tot stand kome, voldaan te hebben, dan zou het natuurlijke gevolg daarvan zijn, dat ook de door de Oostenrijksche regering jegens haar aangegane verpligting te niet gaat en de hoop op de onberekenbare voordeelen welke eene naauwere commerciele verbindtenis met Oostenrijk aan geheel Duitschland en bijzonder aan hare Staten belooft, verijdeld wordt. Het gewigt van deze laatste bedenking zal wel door niemand ontkend worden, en het is te verwachten dat zij grooten invloed zal hebben op de besluiten, welke de Darmstadter bondgenooten alsnu zullen moeten nemen. Wij matigen ons niet aan die besluiten vooruit te loopen, maar wij zijn overtuigd dat zij in allen deele met de tot hiertoe zoo consequent in acht genomen houding dier regeringen overeenkomen en beantwoorden zullen aan hetgeen zij aan de hoogste belangen en het welzijn harer volken, aan hare eer en onafhankelijkheid schuldig zijn."

ITALIE.

Het officieel dagblad van Savoye bevestigt het berigt dat de graaf Sambuy, Sardinisch gezant bij den Heiligen Stoel, Rome den 26sten Augustus verlaten heeft.

Onder de gewone nieuwstijdingen van het officieel dagblad van Savoye leest men de volgende berigten uit Turijn van den 3den dezer: » Hier te lande zal eene nieuwe hulde aan de Fransche wetgeving gebragt worden: eerlang zal aan de wetgevende kamers een wetboek van burgerlijke regtsvordening worden voorgedragen, bij het ontwerpen waarvan het in Frankrijk geldende wetboek gevolgd is; de regering zal, naar men verzekert, voorstellen, hetzelve in afwachting van den afloop der beraadslaging over de onderscheiden bepalingen, welke langen tijd zal vorderen, voorloopig in werking te brengen. Dit zoude wel kunnen leiden tot de aanneming der bepalingen van het wetboek Napoleon betrekkelijk de burgerlijke huwelijksvoltrekking.

» Het nieuwe pauselijke leger schijnt den toestand van dat land, dien men door de aanwerving van hetzelve verbeteren wilde, nog te verergeren. Onder de aangeworvenen is veel slecht volk. Te Civita Vecchia aangekomen, zijn een aantal hunner gedeserteerd, en zij maken thans de heirwegen tusschen die stad en Rome onveilig en plunderen de kassen van de ontvangers der belastingen."

SPANJE.

In het officiele dagblad van Madrid van den 2den dezer leest men het volgende: » De kapitein-generaal bewindvoerende over het eiland Cuba, berigt, onder dagteekening van den 4den Augustus jl., dat het allerwege in het onder zijn gezag staande gebied steeds volmaakt rustig was."

ENGELAND.

De *Morning-Herald*, het orgaan van het behoudend Protestantsche ministerie van lord Derby, behelst in zijn nommer van den 7den dezer een artikel waarin, nevens de gewone bitterheden tegen het Katholijke gedeelte der natie, belangrijke wenken voorkomen omtrent de voornemens en de beduchtheden der ministers ten opzigte van Ierland. » De Romeinsche priesterraad — dit is de hoofdinhoud van het artikel — schijnt van oordeel te zijn dat eindelijk de tijd gekomen is waarop zijne staatkunde in de Britsche eilanden geheel en zonder gevaar kan worden ontwikkeld, en dat het gansch noodeloos is eenige verdere poging te doen om haar te bedekken. De raadslieden van den bisschop van Rome schijnen zich in de overtuiging gebragt te hebben dat zij sterk genoeg zijn om hunne afhangelingen in het kabinet van den souverein te dringen, om de uitvoerende magt des rijks door vrees gedwee te maken, om de nationale kerk [de Anglikaansche of staatskerk] omver te werpen en zich meester te maken van een groot deel van de magt des koningschaps en van de aan hetzelve voorbehouden begeving der ambten. Op welke wijze zij zoodanig eene magt zouden uitoefenen, is voor niemand een raadsel: de zoo onbekrompen en verlichte begrippen hunner voorname medestanders hier te lande zouden zich onder ons wijd en zijd doen gelden, en Britannie zoude zoo na mogelijk gebragt worden tot het geluk, de vrijheid en de welvaart der onder Jezuiten- en priester-voogdij staande landen.

» Wij weten wel dat vele onzer lezers zullen lagchen om het denkbeeld alleen reeds van een ook maar tijdelijk overwigt hier te lande van zulke lieden en zulke beginselen. Dit is ook inderdaad eene onmogelijkheid; doch zóó komt het blijkbaar niet voor aan de eerzuchtige en drieste partij welke zich ter taak gesteld heeft onze instellingen en onze godsdienst aan te vallen, en er zijn helaas lieden van zoo groote zelfzucht en zoo weinig belangstelling in onze nationale sterkte en roem, dat zij met die partij de handen ineenslaan. Alzoo zal, alhoewel ten slotte beschaming en nederlage hun deel zal zijn, een langdurige en heillooze strijd moeten worden gevoerd, tenzij men hun dadelijk het hoofd biede en hen snel overhoop werpe.

» De redevoering van een Iersch parlements-lid, den heer Sadleir, te Carlow, neemt eindelijk elke twijfeling weg, die nog nopens de bedoelingen van het Roomsche hof mogt bestaan, en toont duidelijk het doel van het gewelddadige en doldriftige gedrag der Roomsche priesters bij de afgeloopen verkiezingen. *Het bewind in handen van de woordvoerders der Iersch-Katholieke partij te brengen, is het doel*, natuurlijk met voornemen om eenige hooge staatsposten toe te deelen aan anderen die zich reeds bij de pauselijke geestelijkheid van Ierland verdienstelijk hebben gemaakt door medewerking tot de pogingen om Britannie aan den Romeinschen priesterraad te onderwerpen. Dit schijnt een ongerijmd en bespottelijk plan, maar de heer Sadleir heeft het in de bovenbedoelde rede aan een openlijk gastmaal te Carlow bedaard en welberaden, en natuurlijk onder luide toejuiching, uiteengezet. *Hij* is geen man die zich door den wijn of door toejuichingen bedwelmen laat. Wat hij toen zeide, was gewis wèl bedacht en rijpelijk overwogen. Wij mogen zijne verklaring derhalve beschouwen als met het zegel van Rome bekrachtigd, en wij moeten ons bereid houden om de pogingen dier dweepers tot bereiking van hun verklaard doel, hoe onbereikbaar dit ook zij, tegen te gaan.

» Het gedrag der Iersche priesters toont van welken aard de magt is waarop zij staat maken voor de bereiking van hun doel. Zij hebben zich meester gemaakt van de vertegenwoordiging van eene helft van Ierland. Er zijn thans veertig leden der Britsche wetgevende magt, die niets vertegenwoordigen dan de Roomsche priesters, dat wil zeggen, in plaats van de stoffelijke en maatschappelijke belangen van een vrij volk te vertegenwoordigen, zijn zij gezonden om de begrippen voor te staan van de gezworen vijanden van alle innerlijke en uiterlijke vrijheid, van de heimelijke vijanden van alle liberale instellingen, en van de openlijke vijanden van Britannie's regering en godsdienst. Van alle zijden wordt beweerd dat de meesten dezer vertegenwoordigere hunne verkiezing te danken hebben aan openbaar geweld, hetwelk de vrijheid van verkiezing tot een ijdelen klank maakt. Er zijn derhalve thans twee dingen van gewigtigen en onmisbaren aard: die zoogezegde volksvertegenwoordigers van de door hen in het Parlement ingenomen plaats te verdrijven, en bij wetsbepalingen voor het vervolg aan de hoogere klasse en den gezeten boerenstand in Ierland bescherming hunner vrijheid in het uitbrengen hunner stem te verzekeren. Het eerste verwachten wij van het Britsche Parlement: wij zijn zeker dat er regt zal worden gedaan, en dat de talrijke adressanten die bezwaren tegen de verkiezingen bij het Huis inbrengen, wezenlijke voldoening zullen erlangen. In de daad, het kwaad is zoo erg geworden, dat het Huis, zelfs al wilde het, onmogelijk het oog kan sluiten voor de onregelmatige en gewelddadige wijze waarop zoovele leden in hetzelve gedrongen zijn. Evenmin kan men betwijfelen dat het gouvernement van lord Derby gereed zal zijn zoodanige maatregelen te werk te stellen als een einde kunnen maken aan het vermetele en ergerlijke gedrag der priesters, welke, zeggende een rijk te dienen dat niet van deze wereld is, voor geene gewelddadigheid of aanranding terugdeinzen waardoor zij hun onbeperkt gezag over zaken die alleen tot deze wereld behooren, kunnen verzekeren. Zij beheerschen door overreding of vreesaanjaging de ziel van drie vierden van alle Ieren, tot zelfs in de raadzaal der jury, en dit maakt die natie volstrekt ongeschikt voor de uitoefening van politieke regten; deze behooren haar slechts in naam maar in de daad aan het ultramontaansche gezag. Hoe meer wij doen om in zoodanig land de volksvrijheid uit te breiden, des te meer doen wij om ze te vernietigen; immers zulk eene bevolking oefent hare regten alleen uit als lasthebber van den priester. Waartoe zouden wij dan de volksvrijheden in Ierland uitbreiden? Het zou alleen dienen om onzen vijand sterker te maken. Is niet in het regtsgeding wegens de te Sixmile-Bridge doodgeschoten personen, de regtspraak der gezworenen misbruikt om door eene met de feiten en met het gezond verstand strijdige uitspraak twee priesters aan de gevolgen hunner deelneming in die jammerlijke gebeurtenis te onttrekken? Men heeft zelfs het Iersche gouvernement door vreesaanjaging willen weêrhouden van het vervolgen dier beide geestelijken: maar het gouvernement heeft zijnen pligt gedaan, en hunne schuld of onschuld zal, in spijt van Rome, door eene bevoegde, onversaagde en onpartijdige regtbank worden uitgemaakt."

BEURS-BERIGTEN.

Parijs 7 September: 3 pcts. renten fr. 77.35; idem 4½ pct. 103.40 zonder coupons.

Londen 7 September: 3 pcts. gecons. 99⅞, 100⅛; Nederl. werkelijke schuld 2½ pcts. 64⅞; idem 4 pcts. 99⅛, 99⅜.

BINNENLANDSCHE BERIGTEN.

UITTREKSELS UIT DE VERSLAGEN aangaande den toestand der onderscheiden provincien over het jaar 1851, *door de Gedeputeerde Staten aan de Staten hunner provincie in de gewone Zomervergadering dezes jaars, volgens art.* 162 *der wet van* 6 *Julij* 1850 (Staatsblad n°. 39), *ingediend.*

(Vervolg; — zie ons voorlaatst nommer.)

XIII. LANDBOUW. (Vervolg.)

Zuidholland.

De toestand van den landbouw is in 1851 in deze provincie allezins bevredigend geweest. Op zeer weinige uitzonderingen na, luiden de berigten der gemeentebesturen hieromtrent bijzonder gunstig. De oogst der onderscheiden veldvruchten kan als voldoende beschouwd worden.

en over het algemeen is alles tegen redelijke prijzen kunnen worden afgezet; terwijl de belangstelling in alles wat den landbouw betreft, voortdurend toeneemt. De in 1851 gehouden tentoonstellingen van land- en tuinbouw hebben de bewijzen opgeleverd van meerdere ontwikkeling in cultuur en in vee-aankweeking. De koop- en de huurwaarde der landerijen, zoo zeer verschillende naar hunne ligging en andere omstandigheden, kan niet met een bepaald cijfer worden aangegeven; doch de koopprijs der landerijen is steeds klimmende.

Bij de van wege de maatschappij van landbouw in Zuidholland gehouden ploegwedstrijden, waarin groote belangstelling is betoond, zijn ook proeven genomen met ondergrondsploegen, en is de nuttigheid derzelve zoozeer in het oog gevallen dat onderscheiden landlieden zulke ploegen hebben aangeschaft.

Van den invoer van buitenlandsche veerassen wordt alleen gemeld, dat te Aarlanderveen een Durhamsche stier, te Hazerswoude Engelsche schapen en varkens, te Wassenaar een Engelsche stier en vier Engelsche koeijen aangebragt zijn.

De aardappelziekte heerschte niet zoo sterk als vroeger, en bepaalde zich voornamelijk tot de later gepote soorten.

Onder het rundvee bleef de longziekte nog heerschen, doch volgens sommige berigten minder algemeen en minder hevig dan vroeger. Een beproefd middel tot genezing derzelve is tot heden door de ondervinding niet aangewezen. De berigten omtrent die ziekte kunnen echter niet als volledig beschouwd worden, vermits na het ophouden der schadevergoedingen meestal geene aangiften geschieden van de ziektegevallen en de hulp der rijksveeartsen zelden wordt ingeroepen.

In 1851 zijn in Zuidholland 57 bunders zandgrond ontgonnen tot bouw- en weiland en 8½ tot bosch.

De met hout beplante uitgestrektheid gronds bedroeg 8806 bunders. De boomgaarden besloegen 2360½ bunders.

De tuinbouw heeft zich in 1851 uitgebreid, en over het algemeen goede uitkomsten opgeleverd, waartoe de verzendingen van boomvruchten naar Engeland veel hebben bijgedragen; terwijl de teelt der groenten uitmuntend is uitgevallen.

De bloemisterij was insgelijks vooruitgaande en heeft vrij voordeelige uitkomsten gegeven; de bloembollenteelt is mede toegenomen.

Ofschoon de boomkweekerijen zijn vermeerderd en over verzendingen en afleveringen niet viel te klagen, waren echter, door de algemeene mededinging, de prijzen zoo gering, dat vele kweekerijen met de meeste inspanning moeijelijk in stand konden blijven.

De afzanderijen in de omstreken van 'sGravenhage zijn in 1851 geregeld voortgezet, waardoor weder een gedeelte duin of laag gelegen grond voor beteling dienstbaar is gemaakt; terwijl de duinbeplantingen in die streken, in het voorjaar van 1851 zijn hervat.

Volgens eenen bij het verslag gevoegden staat van den veestapel in Zuidholland, bestond die uit 418 hengsten, 10411 ruinen, 21166 merrien, en 3386 veulens; 2061 stieren, 10211 trek- en slagtossen, 133500 koeijen, 30332 kalveren; 446 ezels, 44,504 schapen, 29275 varkens, 858 bokken, 8009 geiten, 170088 stuks pluimgedierte, als kippen, eenden, ganzen, duiven enz. (onder dit laatste cijfer is het pluimgedierte van acht grootere en acht kleinere gemeenten niet begrepen, wier besturen verklaard hebben geene opgave daaromtrent te kunnen doen).

Noordholland:

De landbouw en veeteelt verkeeren in deze provincie in een veelzins gunstigen staat. De uitkomst van den oogst was in 1851 verblijdend. De ontwikkeling die er in de laatste 25 jaren bij den landbouw is waargenomen, heeft ook in 1851 stand gehouden. » De talrijke kapitalen — zoo leest men in het Noordhollandsch verslag — die thans den landbouw toestroomen, zijn een magtige hefboom voor het daarstellen van wezenlijke verbeteringen op groote schaal, zoowel door het veredelen van den grond zelven en van zijne producten, als door het daarstellen van gemakkelijke en betere wegen, waarlangs die producten den verbruiker bereiken.

» Het ontginnen van woeste gronden, de inpoldering van moerassen, de verbeterde waterlozing, de zorgvuldiger bereiding van mestspecie, het aanleggen van nieuwe wegen en markten, en zoovele andere voorbeelden liggen voor de hand, welke tot staving van dien gunstigen invloed kunnen worden bijgebragt.

» Maar wat hier bovenal in aanmerking moet komen, is, dat die kapitalen in hunnen stroom eene weldadige stoffe medevoeren, welke achterblijft ook dan wanneer zij zich later mogten terugtrekken, te weten de meer wetenschappelijke ontwikkeling van den landbouw en de beschaving van hen die dit bedrijf uitoefenen. De groote bloei van de Hollandsche maatschappij van landbouw, welke meer dan 5000 leden telt, is een sprekend bewijs van de belangstelling, welke tegenwoordig algemeen aan den landbouw wordt toegewijd. De boerenstand, welke anders gaarne aan de oude sleur vasthoudt en met zekere voorliefde de gewoonten volgt, welke ook eigen waren aan zijne vaderen, wordt op die wijze in aanraking gebragt met de lessen der wetenschap. Door de voorlichtingen der maatschappij en de verschillende tentoonstellingen, welke, door hare tusschenkomst, elk jaar gehouden worden, erlangt hij de kennis van hetgeen elders bestaat, leert hij zijne eigene practijken met die van anderen vergelijken en van deze laatste datgene overnemen, wat hem tot ontwikkeling van zijn bedrijf kan te stade komen. Alleen reeds uit dit oogpunt beschouwd en zonder nog te spreken van de pogingen welke zij aanwendt om op verschillende wijzen den materielen toestand der landlieden te verbeteren, oefent de maatschappij van landbouw een gewenschten invloed uit op deze belangrijke nijverheid, en mag hare voortdurende ondersteuning met regt aan al diegenen worden aanbevolen, die beseffen hoe naauw de bloei van den landbouw met de algemeene welvaart zamenhangt.

» Bij het handelen over den toestand van den landbouw in het algemeen, mogen wij echter niet vergeten ook op de schaduwzijde te wijzen, welke in zijne tegenwoordige ontwikkeling ligt opgesloten. De zoo hoog opgevoerde waarde van den grond toch levert, volgens de bijna eenstemmige verklaring van alle gemeentebesturen, het bewijs van eene toenemende bevolking, welke zich te naauw begint te gevoelen binnen de grenzen, door de uitgestrektheid van den grond aan de productie gesteld; welke ten koste van steeds grootere opofferingen zich de voedingsmiddelen moet verschaffen en die gaan zoeken ook op gronden, welke niet dan met groote karigheid de aangewende kosten en inspanning beloonen. Eene herinnering aan deze waarheid is welligt niet overbodig, omdat men zoo dikwijls, bij oppervlakkige beschouwing, den hoogen prijs der landerijen als maatstaf hoort aanhalen van de welvaart der landbouwende klassen. De middelen waarmede de landbouwers hun bedrijf uitoefenen, mogen in waarde rijzen, en deze rijzing zijdelings op de geheele industrie van gunstigen invloed zijn, de bestaande concurrentie gedoogt niet, dat zij zelven daarvan bijzondere vruchten plukken. Het bedrag der dagloonen is dan ook op verre na niet overmatig hoog; volgens de opgaven van verschillende gemeentebesturen worden die loonen zelfs voortdurend lager gesteld, en bedragen zij, met uitzondering van den oogsttijd, wanneer het inzamelen der veldvruchten een buitengewoon aantal handen vereischt, gemiddeld niet meer dan 80 cents gedurende den zomer- en 60 cents gedurende den wintertijd. Dit loon voorzeker, kan hem, die het geniet, weinig meer verschaffen dan hetgeen tot onderhoud des levens volstrekt noodzakelijk is.

» Is het gemakkelijk in het algemeen te zeggen, dat de koop- en huurwaarde der landerijen toeneemt, uiterst moeijelijk is het, door juiste cijfers van het tegenwoordig bedrag der prijzen te doen blijken. De opgaven daaromtrent door de gemeentebesturen verstrekt, getuigen reeds van zoo groote verscheidenheid in waarde tusschen de gronden in elke gemeente afzonderlijk, dat het bijna ondoenlijk wordt voor de provincie in haar geheel, juiste middentermen mede te deelen."

Beter laat zich de middenprijs voor de onderscheiden deelen der provincie opgeven. Zoo is de gemiddelde koopwaarde van grasland in de omstreken van Amsterdam f 350 à f 1000; in het Gooiland f 700 à f 900; omstreeks Haarlem f 900 à f 1000; op Texel f 600 à f 900; in de Zijpe f 550 à f 800 voor kleigrond en f 75 à f 400 voor zandgrond; in de Schermer f 500 à f 600; de Beemster f 800 à f 1000; de Purmer f 800 à f 900; de Wormer f 600 à f 700. De gemiddelde koopwaarde van bouwland is omstreeks Amsterdam f 400; in het Gooiland f 500 à f 600; omstreeks Haarlem f 900 à f 1000; op Texel f 800 à 1000; in de Zijpe f 350 à f 600 voor kleigrond en f 75 à f 400 voor zandgrond; in de Schermer f 300 à f 400; in de Beemster f 400 à f 500; in de Wormer f 200.

Onder Oudorp is eene vroeger onbekende soort van garst, die den naam draagt van *Egyptisch koorn*, in 1851 met voordeel verbouwd; de korrel was zwaarder dan die van gewoon graan.

Op de tentoonstelling te Hoorn zag men eene ploegschuif, die door een paard wordt getrokken en doelmatiger schijnt dan de handschuif. Hier en daar zag men nieuwe giertoestellen en gierkarren in werking komen, terwijl de gier als meststof thans meer gewaardeerd wordt. Te Hilversum beproefde men een nieuw Engelsch dorschwerktuig; de boeren waren er weinig mede ingenomen, en beweren dat het het stroo kwetst en » luije knechts maakt". Ook is te Hilversum een Hohenheimer ploeg gebruikt, maar voor die streek minder geschikt dan voor zware kleigronden bevonden.

De uitbreiding welke in de laatste jaren aan den Noordhollandschen veestapel gegeven is, heeft natuurlijk ten gevolge gehad, dat het invoeren van en het kruisen met vreemde rassen aanmerkelijk toeneemt. Vooral is dit het geval met schapen en varkens. Behalve de Texelsche, die verre weg het meest in aanmerking komen, zijn de Leycester en Glocester schaperassen over het algemeen zeer gezocht en voldoen goed. Bij de varkens is het kruisen met Berkshire-ras insgelijks toenemende, ofschoon men over de resultaten welke dit kruisen oplevert, minder eenstemmig tevreden is. Velen toch beweren, dat de biggen van dit ras wel spoedig vet worden, maar daarentegen minder schielijk de gewenschte lengte verkrijgen, en dus ten slotte eigenlijk geen grootere waarde bezitten dan de overige soorten. Het doen van proeven met vreemde runderen is minder uitgebreid. Waar echter dergelijke proeven plaats hebben, is het meestal met Durham-stieren of met Zwitsersche rassen. De paardenfokkerij is in Noordholland zeer luttel en daarom ook het kruisen met vreemde rassen van geen noemenswaardig belang. Alleen op enkele landgoederen worden veulens gefokt van gekruist Engelsch en Hollandsch ras. Trouwens dezelfde eigenschappen, waardoor deze veulens zich als voorwerpen van weelde aanbevelen, te weten ligte en tengere bouw, maken hen, volgens de meening van sommigen, minder geschikt voor den landbouw, welke forsche en sterke paarden behoeft.

De aardappelziekte heeft in 1851 den aardappeloogst aanmerkelijk benadeeld; zij schijnt evenwel in uitgebreidheid en in hevige geaardheid allengs af te nemen. Nieuw opgehoogde en dus welige akkers leden er het meest van.

De tuinbouw en warmoezerijen verkeeren in gunstigen toestand, uitgezonderd te Heemstede, waar zij meer en meer door de aardappelteelt vervangen worden.

De bloemisterijen zijn talrijk in Noordholland, en wel voornamelijk in Haarlems omstreken. De berigten daaromtrent luiden, wat aangaat de cultuur van fijne bloemen, niet bijzonder gunstig, met uitzondering alleen van den naasten omtrek van Amsterdam. » Veel beter is het — zegt het Noordhollandsch verslag — gesteld met de cultuur van bolgewassen, hoewel dan ook op dien meer gunstigen toestand uitzonderingen bestaan. Te Haarlem zelf onder anderen, het classieke land der bloembollen, is de teelt in de laatste jaren afgenomen, en het aantal dergenen die zich op deze industrie toeleggen, aanmerkelijk verminderd. De tijd dat in die plaats verbazende sommen in dit artikel werden omgezet, is, ofschoon nog niet ver verwijderd, verdwenen en heeft weinig anders achtergelaten dan den niet zeer winstgevenden roem, welke ook nu nog in het buitenland als Haarlemsche producten doet rondventen en verkoopen die bollen van mindere qualiteit, welke door Duitsche reizigers in den omtrek of elders, maar voor het allerminst in de gemeente Haarlem zelve, tegen lage prijzen zijn opgekocht. Hierbij komt nog, dat het jaar 1851 voor de bloembollen zeer noodlottig is geweest. De vroege winter heeft tot veel ziekte onder die gewassen aanleiding gegeven en ten gevolge gehad dat een groot aantal bollen verloren ging. Het verval der bloemisterijen te Haarlem, die zich trouwens tot een kleinen omtrek bepalen, heeft intusschen gunstigen invloed gehad op de uitbreiding dezer inrigtingen in naburige gemeenten. Vooral in de omstreken van Bloemendaal worden jaarlijks meerdere gronden aan de cultuur van bloembollen dienstbaar gemaakt, en wint de handel met het buitenland gedurig in omvang. In weerwil hiervan hoort men echter ook daar, even als overal elders, klagten aanheffen over het dalen der prijzen, ten gevolge van toenemende concurrentie. Wij gelooven het er echter veilig voor te mogen houden, dat die klagten niet van overdrijving zijn vrij te pleiten. Immers, wanneer men ziet en hoort, dat de cultuur zich voortdurend op groote schaal uitbreidt en daarbij in aanmerking neemt, dat voor de tot bollenteelt geschikte gronden tegenwoordig buitensporig hooge prijzen worden bedongen, dan kan de gevolgtrekking niet onjuist zijn, dat deze industrie nog altijd tot de niet onvoordeelige behoort."

De weinige boomkweekerijen in *Noordholland* zijn meestal in slechten toestand en vele gaan achteruit, ten gevolge der steeds afnemende vraag.

Vrij algemeen wordt in *Noordholland* eene vermindering der boschlanden waargenomen. De steeds toenemende behoefte naar bouw- en

weiland is oorzaak, dat daar, waar zulks mogelijk is, de houtcultuur aan eene meer productive bebouwing wordt opgeofferd. De algemeene regel van de rijzende waarde der gronden lijdt dan ook dikwijls eene uitzondering met betrekking tot de boschlanden. In het Gooi b. v., waar het hakhout nog in vrij groote hoeveelheid wordt aangetroffen, is de prijs van het boschland veel lager dan vroeger, en bedraagt niet meer dan gemiddeld f 350 per bunder. Trouwens in die streken bestaat voor de daling der prijzen nog eene andere reden, deze namelijk, dat het hout er meer en meer door den turf verdrongen wordt.

Omtrent de ontginningen en woeste gronden leest men in het verslag van Noordholland het volgende:

» Aan het westelijk uiteinde der provincie verheft zich eene breede strook duingrond van duizende bunders uitgestrektheid. Als natuurlijke borstwering tegen de aanvallen der zee van onberekenbaar nut voor den landbouw, ligt echter het grootste deel dier gronden zelven, de zoogenaamde hooge duinen, woest en onbebouwd ter neder, zonder iets noemenswaardigs ten nutte van mensch of vee op te leveren. Meer binnenwaarts vertoonen echter de duinen menigvuldige sporen van menschelijke nijverheid. Sedert jaren is men bezig met die gronden te ontginnen en gaat daarmede ook thans nog voort, nu eens met meer dan met minder ijver. De meeste van die ontginningen zijn in handen van personen uit den aanzienlijken stand, en inderdaad, er worden groote kapitalen toe vereischt, om die dorre en ondankbare zandvlakten in vruchtdragende landerijen te herscheppen. Voor de arme lieden is het buitendien een groot voordeel, omdat de eigenaars hun gewoonlijk, hetzij om niet, hetzij tegen eene zeer lage huur, kleine stukken gronds afstaan, welke zij tot de cultuur van aardappelen aanwenden. Het is waar, de opbrengst is over het algemeen schraal en bedroeg in het jaar 1851 slechts 25 mud aardappelen per bunder, maar, hoe gering ook, is zij nogtans groot genoeg, om in die streken de welvaart te bevorderen en de armenkassen krachtdadig te ontlasten. Het is slechts te bejammeren, dat aan dergelijke kleine en partiële ontginningen zoo zelden een duurzaam karakter wordt gegeven. Na verloop van twee jaren is de productie onmogelijk zonder bemesting, en worden daarom de vroeger in cultuur gebragte gronden gewoonlijk spoedig weder verlaten en tot hunnen vorigen woesten toestand teruggebragt.

» Onder de belangrijkste duin-ontginningen in onze provincie behooren die van Z. K. H. Prins Frederik te Castricum, welke aldaar eene uitgestrektheid beslaan van 300 bunders. Van deze gronden worden thans ongeveer 340 bunders omgedolven en door bewoners van de omstreken met aardappelen beplant. Na deze voorloopige cultuur zullen zij later tot bouw- en weiland worden aangewend.

» Meer in het noorden, zoo als onder Calantsoog, tracht men nog op eene andere wijze van de duingronden partij te trekken, door ze namelijk als weide voor de schapen te gebruiken. Het gewas is er echter uiterst schraal, zoodat de kudden op die gronden niet zeer welig tieren. Velen vinden het dan ook verkieslijk om de ruigte, welke de duinen opleveren, aan veehouders te verkoopen, die ze in hunne stallen strooijen en onder den mest vermengen.

» Behalve de duinen vindt men in onze provincie ook heidevelden, en wel voornamelijk in het Gooiland, waar zij eene ruimte innemen van 3000 bunders. Deze gronden, voor een groot deel het eigendom van de zoogenaamde erfgooijers, strekken voornamelijk tot weide voor de schapen, die in den zomer, hetzij uit Utrecht, hetzij van elders, derwaarts in groote massa worden heengezonden en er genoegzaam voedsel vinden. Maar behalve de beweiding, welke de eigenaren uit de huur dezer schapeweiden genieten, werpen deze gronden nog een ander voordeel af, te weten de zoogenaamde plaggen. Deze plaggen, bestaande uit de ruige korst welke gewoonlijk de heidevelden bedekt, worden des zomers gestoken en gedroogd, en dan tegen den winter als brandstof verkocht. Dat het bezit van dergelijke heiden voor de eigenaars niet geheel onbelangrijk is, en hunne schaapskudden van deze woeste gronden nog veel partij kunnen trekken, kan ten overvloede blijken uit het feit, dat op de laatste verkooping van het domein, in 1851, weder een gedeelte van de heidevlakte door de erfgooijers is aangekocht, met het bepaalde doel om daarvan eenvoudig de vruchten te trekken, welke zij in haren woesten toestand aanbiedt.

» Op de eilanden Texel en Terschelling worden insgelijks eenige woeste, of zoogenaamde miendgronden aangetroffen. Die op Texel zijn ongeveer 800, die op Terschelling 46 bunders groot. Ook daar beschouwt men die woeste vlakte als eene zeer weldadige zaak voor de armen, omdat zij er in de cultuur van aardappelen eenige weinige voedingsmiddelen en in de plaggen eene zeer gewaardeerde brandstof vinden.

» De polder Waard-Nieuwland op Wieringen ligt nog geheel onbebouwd. Het is te hopen, dat thans weldra de mogelijkheid zal geboren worden, om deze uitgestrekte vlakte, die niet minder dan 420 bunders inneemt, aan den landbouw toe te wijden.

» Ook het Koegras is op vele plaatsen nog verre van vruchtbaar, maar, dank zij de krachtdadige pogingen, welke in de laatste jaren tot verbetering van dien grond zijn aangewend, dan toch in een staat van vooruitgang. De groote vermenigvuldiging van boeren-hofsteden, welke in den laatsten tijd in die streken is opgemerkt, kan daarvan tot bewijs strekken.

» De ontginningen, waarmede in het afgeloopen jaar een aanvang is gemaakt, zijn volgens de daarvan aan het provinciaal bestuur gedane aangiften van uiterst geringen omvang, en bedragen te zamen slechts 97.6573 bunders, waarvan 17.4010 bunders duingrond onder Bloemendaal en Zandvoort, en het overige heidegrond onder Hilversum en Laren. De bestemming van deze te ontginnen gronden, voor zoover die opgegeven is, is als volgt: 55 bunders tot boschland, 19.61 bunders tot bouwland, 8 bunders tot teelland, 3.50 bunders tot weiland.

» Overigens hebben er wel eens ontginningen op kleine schaal plaats, waarvan geen aangifte wordt gedaan. De voorregten welke uit de wet van 6 Junij 1840 voortvloeijen, zijn, naar de meening van vele grondeigenaars, niet groot genoeg, om te kunnen opwegen tegen de formaliteiten, waarvan zij afhankelijk zijn."

Met de uitbreiding van den landbouw worden de meststoffen meer gezocht en duurder. Een gevolg daarvan is dat sommige boeren mest verkoopen die op hun eigen akker noodig zoude zijn, maar ook dat allerwege in Noordholland naar stoffen omgezien wordt die geschikt zijn om den koe- en paardenmest te vervangen; zoo worden thans de gier, de baggeraarde uit de sloten en de meermolm meer, en met vrucht, aangewend.

Ook voor de veeteelt is het jaar 1851 gezegend geweest. Aan de longziekte zijn 3918 stuks rundvee gestorven, een niet groot cijfer in vergelijking met vroegere jaren; de ziekte verliest meer en meer van hare aanstekende kracht. Vele ziektegevallen worden echter, nu geene schadevergoeding meer betaald wordt, verborgen gehouden; en de veeartsen kunnen die leemte niet aanvullen, daar hunne hulp tegen deze kwaal door velen onvermogend geacht en niet ingeroepen wordt. Des te meer bijval vinden de zoo heilzame onderlinge waarborgmaatschappijen bij de veehouders.

De veestapel van Noordholland bestond uit 110 hengsten, 4810 ruinen, 7117 merrien, 1059 veulens; uitmakende met de niet gespecificeerde opgaven van eenige gemeenten een totaal van 17266 paarden; 766 stieren, 691 ossen, 107477 koeijen, 15748 kalveren, dat is met de niet gespecificeerde opgaven van eenige gemeenten te zamen 129960 runderen; 160380 schapen, 28823 varkens, 322 ezels, 516 bokken, 2726 geiten. De hoeveelheid pluimvee is niet naauwkeurig op te geven, hoewel het eene niet te verachten bijdrage tot des landmans welvaart oplevert. In 1851 was de teelt daarvan gelukkig, en de opbrengst van eijeren niet onaanzienlijk.

De bijenteelt heeft in het Gooiland geene groote winsten afgeworpen. Eenige besturen melden dan ook dat zij, die zich uitsluitend daarmede bezig houden, zulks op den duur moeijelijk kunnen volhouden.

De middenprijs der granen en zaden op de markten in Noordholland verschilde in 1851 weinig van dien in het vorige jaar; alleen schijnt de rogge iets hooger prijzen te hebben bedongen, terwijl de erwten en de boekweit, wegens den overvloedigen oogst, lager werden afgegeven.

De handel in vee was in 1851 weder zeer levendig. De vraag naar Hollandsch rundvee en schapen in het buitenland, bijzonder in Engeland, bleef voortduren, en nam zelfs, wat de schapen betreft, aanmerkelijk toe. In 1851 zijn van Amsterdam, den Helder en Texel naar Londen uitgevoerd 5 paarden, 2318 stieren, ossen en koeijen, 2429 kalveren en hokkelingen, 54,125 schapen, 23 lammeren, 227 varkens; buitendien is veel Noordhollandsch vee over andere havens, bijzonder over Rotterdam, naar Engeland uitgevoerd. Als een bewijs van de levendigheid van den binnenlandschen veehandel in Noordholland, wordt medegedeeld, dat in 1851 alleen van het eiland Texel naar Noord- en Zuidholland zijn [illegible] en 17,944 lammeren.

In 1851 werden de runderen en varkens, vooral in het najaar, tot lager prijs afgegeven dan in 1850; doch naar schapen was voortdurend veel vraag, zoodat de prijzen aanmerkelijk stegen.

De productie van boter en kaas leverde in 1851 over het algemeen voordeelige resultaten. Op de markt te Amsterdam is in 1851 eene hoeveelheid van 185,268$^1/_2$ Nederl. pond boter aangebragt; op de kaasmarkt te Alkmaar 4,432,161 Nederl. pond, op die van Hoorn 2,988,433, op die van Purmerende 1,428,802 Nederl. pond kaas, om van de minder belangrijke boter- en kaasmarkten in de provincie niet te gewagen. De aangebragte hoeveelheden zijn bijna geheel verkocht tegen matige prijzen.

De verkregen opgaven omtrent de in Noordholland zoo belangrijke wolproductie schetsen dezelve vrij eenparig als allezins voldoende, uit hoofde van het zware gewigt, en den handel als levendig en voordeelig.

De prijs van vleesch en van brood verschilde in Noordholland in 1851 over het algemeen niet of weinig van dien in 1850.

(Het vervolg hierna.)

ADVERTENTIEN.

GEREGTELIJKE AANKONDIGINGEN.

*** *Jacobus van der Linde*, Timmerman te Heenvliet (*), heeft zich bij Request tot Z. M. den Koning gewend, houdende verzoek om Hoogstdeszelfs toestemming, ten einde het aan zijnen Zoon *Jan* vergund moge worden den Geslachtsnaam van *Luijendijk* bij den zijnen aan te nemen, en zich alzoo in het vervolg te mogen noemen en teekenen: *Luijendijk van der Linde.*

(*) Bij de vorige plaatsing stond hier, ten gevolge van eene drukfeil: Steenvliet.

*** Bij Acte op den 27sten Augustus 1852, ten overstaan van den Notaris *Nicolaas Jan van der Moolen*, in tegenwoordigheid van getuigen, te Amsterdam verleden en geregistreerd, is bepaald dat de tusschen de Ondergeteekenden *Fredrik Theodor Jungcurt* en *Gezina Anna Dijk*, weduwe *Jan François Sterke*, kooplieden, wonende te Amsterdam, bij Acte op 31 December 1851 voor den Notaris *Mathijs Christiaan van der Moolen* en getuigen te Amsterdam verleden, aangegane Vennootschap, te rekenen van den 27sten Augustus 1852, ten aanzien van derden is geëindigd en ontbonden en de Liquidatie daarvan alleen en uitsluitend opgedragen aan den Eerst-ondergeteekende, die, even als zijne erven en regtverkrijgenden, het uitsluitend regt hebben en behouden, om zoolang hun goeddunkt zich van de Firma *Sterke en Jungcurt* te blijven bedienen en daaronder handel te drijven, doch buiten alle aansprakelijkheid van [illegible] en hare Erfgenamen, voor handelingen op deze Firma gedreven.

F. T. JUNGCURT.
G. A. DIJK, *Wed.* J. F. STERKE.

G E N E R A L
S T E A M - N A V I G A T I O N - C O M P A N Y.

DIENST *tusschen* ROTTERDAM *en* LONDEN.

DE *M A A L - S T O O M P A K K E T T E N*

vertrekken met Passagiers en Goederen:

Zaturdag 11 Sept. 1852, 's morgens ten 9 ure.
Woensdag 15 » » 's middags » 12 »

Bovendien voor Vee en andere Goederen:

De *Giraffe*, kapt. GOODBURN, iederen Vrijdag.

De *Attwood*, » CHEESEMAN, iederen Dingsdag of Woensdag.

De Agenten, W. SMITH en P. A. VAN ES.

TE 'S GRAVENHAGE, TER ALGEMEENE LANDS-DRUKKERIJ.